

2017-04-19

Miljö- och energidepartementet
m.registrator@regeringskansliet.se

Kopia: m.remisser-energi@regeringskansliet.se

Remissvar avseende Energikommisionens betänkande Kraftsamling för framtidens energi (SOU 2017:02)

SveMin är en nationell branschförening för gruvor, mineral- och metallproducenter i Sverige. Antalet medlemsföretag uppgår till ett 40-tal. Bland medlemsföretagen ingår bland annat gruvföretag, prospekteringsföretag, kalk- och cementföretag och olika maskin- och entreprenadföretag. Medlemsverksamheterna förekommer i hela landet, varav gruvorna huvudsakligen är lokaliserade till norra Sverige och Bergslagen.

SveMin har tagit del av Energikommisionens betänkande Kraftsamling för framtidens energi (SOU 2017:02) och tackar för möjligheten att lämna synpunkter. Följande remissvar har skrivits i samverkan med medlemsföretagen. Synpunkterna framförs för den svenska gruv-, mineral-, kalk-, cement- och metallproducentbranschens räkning, i löpande text "gruv- och mineralbranschen".

Sammanfattande synpunkter - SveMin anser att:

- omställningen kommer att kräva tid och resurser och bör tillåtas ta tid, så att långsiktiga förbättringar uppnås,
- fortsatt tillgång till el med lågt pris och minimalt fossilt ursprung samt med hög elkvalitet och hög leveranssäkerhet är av största vikt,
- målnivån för energieffektivisering bör ha flexibilitet för att kunna möta förändrade förutsättningar,
- förslaget att sektorsstrategierna för energieffektivisering ska formuleras i dialog med branscherna är bra,
- förslaget om införandet av ett särskilt energieffektiviseringsprogram för den elintensiva svenska industrin, motsvarande PFE, kan vara bra förutsatt att det utformas på ett ändamålsenligt sätt,
- efterfrågeflexibilitet ska vara frivillig och marknadsbaserad,
- investeringar i ökad överföringskapacitet måste vara kostnadseffektivt för elkunderna och får inte driva upp elpriser och nätkostnaderna på ett oskäligt sätt,
- "energy only"-marknaden är en lämplig marknadsdesign för Sverige.

Inledning

Den svenska gruv- och mineralindustrin bidrar starkt till vårt lands välstånd och är av avgörande betydelse för att klara av omställningen till ett långsiktigt hållbart samhälle. För att välståndsökningen i världen ska kunna fortsätta krävs metaller och mineraler. Eftersom världens befolkning ständigt ökar och allt fler får en högre levnadsstandard, krävs både ökad återvinning i samhället och ett fortsatt betydande tillskott av primära resurser, och således gruv- och mineralbrytning. Sverige har idag en världsledande roll som hållbar råvaruproducent med både lägre emissioner och mindre miljöpåverkan än jämförbara länder. EU:s självförsörjningsgrad av metaller är låg och vi är beroende av import. Sverige är EU:s största gruvland, med 43 procent av EU:s malmproduktion (år 2013). Vi bör värna den gruv- och mineralproduktion vi har i Sverige. Sverige har också en mycket hög återvinning av järn- och stålskrot liksom världens största anläggning för återvinning av elektronikskrot.

Gruv- och mineralindustrins absoluta ambition är att vara en del av lösningen och bidra till målet om ett koldioxidneutralt samhälle och samtidigt värna svensk konkurrenskraft. I flera avseenden är den svenska gruv- och mineralnäringen föregångare i att ta fram klimatsmarta lösningar. Hårda lagstiftningskrav i kombination med höga lönekostnader samt forskning och innovation i framkant har lett till framtagande av smarta miljölösningar med hög automationsgrad, som svenska företag också exporterar globalt. Ett exempel på detta är arbetet som pågår med elektrifiering av produktionsinterna transporter, bland annat elektrifieras allt fler gruvtruckar och en del av truckarna ersätts av transportband där så är möjligt. Ett konkret exempel är Bolidens elektrifiering av Aitikgruvan.

Mot denna bakgrund vill Svemin lämna följande synpunkter på Energikommissionens betänkande.

Övergripande synpunkter

Svemin vill betona att omställningen Sverige står inför är ett långsiktigt arbete som kommer att kräva tid och resurser.

Sverige står inför ett långsiktigt omställningsarbete som kommer att kräva tid och resurser. Målen är ambitiösa. Det innebär stora utmaningar i framtagande och implementering tekniska lösningar, som delvis ännu inte finns på plats. Gruv- och mineralbranschen präglas av mycket stora investeringar med lång tidshorison. Vissa åtgärder kan göras snabbt och enkelt till begränsade kostnader, men för att nå den miljömässiga omställning som kommer att krävas, måste tillräcklig och rimlig tid tillåtas. Det banar väg för verklig förändring med långsiktiga och robusta åtgärder, inte bara snabba och enkla.

Svemin vill framhålla att det är av största vikt att gruv- och mineralbranschen har tillgång till el med lågt pris och minimalt fossilt ursprung samt med hög elkvalitet och hög leveranssäkerhet.

Tillgången till el till ett lågt pris och med lågt fossilt ursprung har möjliggjort och möjliggör att Sverige även fortsättningsvis, med låg klimatpåverkan, kan nå en hög förädlingsgrad på produkter. Det är av yttersta vikt anser Svemin att förutsättningarna för detta bibehålls. Exempelvis skapar papper och pappersprodukter ett högre samhällsekonomiskt värde vid export jämfört med att sälja råvaran, virket. För gruv- och mineralbranschen handlar det om malm och mineral som, med jämförelsevis låg klimatpåverkan, vidareförädlas. Förutsättningarna måste säkras för att möjliggöra att den svenska strategin att använda våra tillgångar i form av el och råvaror för att vidareförädlade produkter som därefter exporteras, bibehålls istället för att övergå i export av lågvärdiga produkter.

Målnivån för energieffektivisering bör ha flexibilitet

Svemin menar att det behöver finnas flexibilitet i målsystemet, beroende på hur externa faktorer som styr måluppfyllelsen, teknikutveckling och övriga förutsättningar utvecklar sig och i vilken takt.

I betänkandet skrivs att Sverige har en fortsatt stor potential för samhällsekonomiskt lönsam energieffektivisering. I betänkandet framhålls vidare att Sverige har goda möjligheter att nå ett mål på 50 procent minskad energiintensitet till 2030 jämfört med 2005. Målet är mycket ambitiöst och beror, som också framhålls i betänkandet, bland annat mycket på hur BNP utvecklas. BNP-utvecklingen liksom många andra av de parametrar som påverkar målet, styr inte Sverige ensamt över. Det gäller till exempel generell teknikutveckling, EU-krav för nya fordon, EUs regelverk kring biodrivmedel och annan bioenergi, EUs statsstödsregler, transportbehov, mm. Sammantaget medför detta att det behöver finnas flexibilitet i målsystemet, beroende på hur dessa externa faktorer utvecklar sig och i vilken takt. Svemins medlemmar arbetar aktivt med teknikutveckling och strävar efter ständigt energieffektiva lösningar. Det är dock av avgörande betydelse för investeringar i vår bransch att få rimlig tid att åstadkomma förändringar och tekniksprång eftersom, som ovan beskrivs, flera påverkande faktorer ligger utanför företagets kontroll.

Det är avgörande att sektorsstrategierna för energieffektivisering formuleras i dialog med branschen

Svemin tycker att kommissionens förslag att Energimyndigheten får i uppdrag att tillsammans med olika branscher formulera sektorsstrategier för energieffektivisering är positivt.

Svemins förhoppning är att de sektorsstrategier som ska formuleras, kommer att formuleras i samverkan mellan industrirepresentanter och andra centrala samhällsaktörer. Svemins anser vidare att man behöver ta fram faktiska lösningar med utgångspunkt från hela samhällsstrukturen: infrastruktur, långsiktighet, riskdelning, ansvarsfördelning, system, logistik, etc., dvs. alla de delar som måste fungera i ett hållbart samhälle. Det kommer att krävas en stor samordning och överblick för att få klimat- och energipolitiken att ge rätt utfall. De mål som satts upp gällande bland annat energieffektivisering är mycket ambitiösa. Det är tydligt att också klimatfrågan behöver integreras i andra politikområden för att inte ge snedvridande effekter.

Vidare är det viktigt att ha med sig perspektivet att också branschspecifika förutsättningar har stor påverkan på vad som är möjligt att göra eller inte, vad gäller effektiv och miljövänlig energianvändning. Tekniska och geografiska förutsättningar, liksom konkurrensrättsliga villkor måste tas i beaktning vid utformandet av strategierna. Till att börja med är det ett faktum att gruv- och mineralbranschen är pristagare på en global marknad och konkurrensförutsättningarna ges av detta. En annan förutsättning är att branschen, till följd av verksamheternas karaktär och geografiska läge, många gånger enbart har transporter på väg att tillgå som alternativ för att distribuera råvaror och produkter. Det är fallet även om branschen så långt möjligt strävar efter transport per tåg eller fartyg. En tredje aspekt som är viktig i sammanhanget är att gruv- och mineralbranschens elanvändning sannolikt kommer att öka på sikt, till exempel till följd av elektrifiering av transporter och anpassningar av industriprocesser i syfte att minska koldioxidutsläppen. Vidare bör nämnas att en del av gruv- och mineralbranschens utsläpp av koldioxid är processrelaterade, dvs. uppstår pga. rent kemiska förutsättningar i materialomvandlingen i produktionen. Den typen av utsläpp går således i princip inte att reducera, om inte till exempel koldioxidlagringsmöjligheter (CCS) tillkommer.

Införandet av ett särskilt energieffektiviseringsprogram för den elintensiva svenska industrin, motsvarande PFE, är bra förutsatt att det utformas på ett ändamålsenligt sätt

Svemin anser att det är en god idé med införande av energieffektiviseringsprogram för elintensiv basindustri, givet att det utformas på ett ändamålsenligt sätt.

Slutbetänkandet föreslår införande av ett särskilt energieffektiviseringsprogram för den elintensiva svenska industrin, motsvarande PFE, givet att man kan hitta ansvarsfull finansiering. Svemin anser att det kan vara en god idé att införa ett PFE-liknande system, förutsatt att det sker på ett sätt där bra och ändamålsenliga förutsättningar för energieffektivitet skapas, utan att konkurrenskraften riskeras eller att betydande administrativa merkostnader uppkommer för industrin. Programmet bör vara frivilligt och gynna de som är föregångare inom energieffektivitet.

Sveminns medlemsföretag har goda erfarenheter av tidigare PFE, då dess utformning var enkel att förstå och förankra internt. Liksom framhålls i slutbetänkandet har företag som deltog i PFE generellt upplevt ett större intresse för energifrågor inom företagen, även på ledningsnivå. Deltagare i programmet har generellt etablerat ett strukturerat arbetssätt med energieffektiviseringsfrågor och kunnat påvisa ökad energieffektivitet.

Efterfrågeflexibilitet ska vara frivillig och marknadsbaserad

Svemin anser att efterfrågeflexibilitet bör uppmontras och ges goda förutsättningar, med betoning på att det är viktigt att efterfrågeflexibiliteten är frivillig och marknadsbaserad.

I betänkandet anges att det är angeläget att skapa förutsättningar för en väl fungerande efterfrågeflexibilitet. För att kunna ha en flexibel elanvändning måste företaget ha en produktionsprocess som tillåter flexibel elanvändning. Ett företags totala värdekedja måste kunna hantera att delar av produktion eller stödprocesser justeras upp- eller ner och flexibiliteten får inte inverka negativt på förmågan att leverera till kund och det måste löna sig företagsekonomiskt.

Investeringar i ökad överföringskapacitet måste vara kostnadseffektivt för elkunderna och får inte driva upp elpriser och nätkostnaderna på ett oskäligt sätt

Svemin anser att nödvändiga investeringar givetvis bör göras, men att det är viktigt att bibehålla ett fokus på vad som är mest kostnadseffektivt systemmässigt.

Enligt betänkandet ska överföringskapaciteten inom Sverige och mellan Sverige och grannländerna öka. Sverige har redan idag en god överföringskapacitet till och från andra länder, vilket ökar försörjningstryggheten. Den fysiska sammankopplingen innebär dock även att andelen fossil el i det svenska systemet ökar. Det har, utöver det miljömässiga perspektivet, även en prishöjande effekt då termisk energi generellt har högre marginalkostnad än svensk vatten- och kärnkraft. Detta bör tas med i bedömningarna gällande fortsatt marknadsintegration. Tillgången till el med lågt pris och lågt fossilt ursprung är en av svensk industris absolut viktigaste framgångsfaktorer och något som bör värnas om även framåt. Vidare innebär utökad nätutbyggnad, både inom Sverige och till andra länder, ökade kostnader som i slutändan bärs av elnätscustomer.

"Energy only"-marknaden är en lämplig marknadsdesign för Sverige

Svemin instämmer i resonemang kring befintlig marknadsmodell och bedömer att "Energy only"-marknadsmodellen är den samhällsekonomiskt mest kostnadseffektiva för Sverige givet de i dagsläget kända framtidsutsikterna.

Enligt betänkandet finns det inget skäl att i det korta perspektivet ändra den befintliga marknadsmodellen. Däremot anges att det är rimligt att över tid föra en bred diskussion om den framtida marknadsdesignen. Svemin delar denna uppfattning.

Stockholm dag som ovan

Svemin

Per Ahl

vd

Erika Skogsjö

energi-och hållbarhetsansvarig

